

9. Perjantaina 25 päivänä helmikuuta 1994

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia			
Vaaleja:			
1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit	186	6) Ehdotus laiksi Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta	187
Kolmas käsittely:		Hallituksen esitys n:o 316/1993 vp Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2	
2) Ehdotus laiksi Talaskankaan luonnonsuojelualueesta	187	Esitellään:	
Hallituksen esitys n:o 298/1993 vp Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 16/1993 vp		7) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi työtuo- mioistuimesta annetun lain muuttamisesta	„
Ensimmäinen käsittely:		8) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi teollisten investointien väliaikaisesta investointituesta	„
3) Ehdotus laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Vantaan kaupungille	„	9) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi ydin- vastuulain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 317/1993 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1		10) Ed. Ala-Nissilän ym. lakialoite n:o 4 tilintarkastuslaiksi	188
4) Ehdotus laiksi maanmittausmaksusta annetun lain muuttamisesta	„	11) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 5 laiksi vammaistukilain 2 §:n ja kansaneläkelain 30 a §:n muuttamisesta ..	190
Hallituksen esitys n:o 304/1993 vp Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1		Pöydällepanoa varten esitellään:	
5) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	„	12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu valtiovarainministeriön päätös maahan tuodun rakennussegmentin perushinnasta ja lisätullista (MP 4/1993 vp)	194
Hallituksen esitys n:o 325/1993 vp Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1			

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu valtiovarainministeriön päätös maahan tuotujen ahvenen ja kuhan sekä niiden fileiden perushinnasta ja lisätullista (MP 5/1993 vp) 194

14) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laiksi Valtionrautateistä annetun lain muuttamisesta (HE 318/1993 vp) ”

15) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi kiinteistörekisterilain muuttamisesta (HE 328/1993) ”

16) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta (HE 327/1993 vp) ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Andersson, Anttila U., Aula, Bell von, Ihamäki, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Korkeaoja, Kuittinen, Laukkanen M., Lipponen, Louekoski, Mölsä, Paasio, Pekkarinen, Rehn O., Rusanen, Salolainen, Suominen, Takala, Turunen, Urpilainen, Vähäkangas, Westerlund ja Ääri.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Karhunen, M. Laukkanen ja Urpilainen, virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho, Rusanen, Salolainen, Suominen ja Turunen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aula, von Bell, Ihamäki, Jokiniemi, Jurva, Kauppinen, Korkeaoja, Kuittinen, Lipponen, Louekoski, Mölsä, Paasio, Westerlund, Vähäkangas ja Ääri.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan helmikuun 18 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 7 ja 8, jotka nyt on edustajille jaettu.

Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että varsinaiseen toimeensa liittyvien tehtävien lisääntymisen johdosta pyytää toiminnanjohtaja Seppo Niemelä vapautusta Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenyydestä huhtikuun 1 päivästä 1994 lukien. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi valita uusi jäsen Yleisradio Oy:n hallintoneuvostoon vapautuksen saaneen sijaan 1 päivästä huhtikuuta 1994 alkaen toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun hallintovaliokunnan, liikennevaliokunnan ja talousvaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti:

hallintovaliokunnan jäseneksi ed. Kautto,
liikennevaliokunnan jäseneksi ed. Vehkaoja ja
talousvaliokunnan jäseneksi ed. A. Ojala ja varajäseneksi ed. Vuoristo.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi Talaskankaan luonnonsuojelu-alueesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 298/1993 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 16/1993 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Vantaan kaupungille

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 317/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi maanmittausmaksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 304/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 325/1993 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 316/1993 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan:

7) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi työtuomioistumista annetun lain muuttamisesta

talousvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto:

8) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi teollisten investointien väliaikaisesta investointituesta

talousvaliokuntaan:

9) Hallituksen esitys n:o 10 laiksi ydinvastuulain muuttamisesta

10) Ed. Ala-Nissilän ym. lakialoite n:o 4 tilintarkastuslaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa parhaillaan on käsittelyssä ehdotus tilintarkastuslaiksi. Tässä asiakohdassa käsittelyssä on esitykseni tähän lakiesitykseen liittyväksi lakialoitteeksi.

Yleisesti ottaen tilintarkastuslain tarpeellisuudesta mielestäni voidaan todeta, että Suomessa tarvitaan ehkä tilintarkastajalaki, mutta näin laajaa tilintarkastuslain tarvetta ehkä meillä varsinaisesti ei ole olemassa, koska asianomaisessa yhteydessä lainsäädännössä on kaikki tilintarkastusta koskevat säädökset.

Lakialoitteessani olen puuttunut muutamaaan hallituksen esityksen mielestäni ongelmakohtaan lyhyesti.

Ensinäkin lain soveltamisalasta. Ehdotettu tilintarkastuslaki tulisi lakiehdotuksen mukaan koskemaan myös hyväksytyin tilintarkastajan tässä ominaisuudessa harjoittamaa muuta toimintaa. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi konsultointi, kirjanpito tehtävät ja tilintarkastukseen liittyvät organisaation kehittämistehtävät. Näin ollen lakiesitys asettaisi tilintarkastajat kaikessa muussa toiminnassa kuin tilintarkastuksessa eri asemaan kuin vastaavaa toimintaa harjoittavat muut henkilöt. Tältä osin mielestäni lain soveltamisala tulisi rajoittaa vain varsinaisesti tilintarkastusalaan koskevaksi.

Edelleen lain 5 ja 6 §:ssä säädetään tilintarkastusyhteisöistä, sekä KHT- että HTM-tilintarkastusyhteisöistä. Tässä laissa on uutta se, että näitä yhteisöjä voisi omistaa 50-prosenttisesti muut tahot, esimerkiksi pankit tai vastaavat laitokset. Tämä on vastoin yleistä kansainvälistä kehitystä ja mielestäni vaarantaa tilintarkastusyhteisöjen riippuvuuden. Ainakin 3/4 tulisi tällaisten yhteisöjen omistuksesta olla toimivien KHT- tai HTM-tilintarkastajien omistuksessa. Se säilyttäisi välttämättömän riippumattomuuden tässä toiminnassa.

Arvoisa puhemies! Erityisesti on keskusteltu tässä yhteydessä julkishallinnon tilintarkastajien roolista tämän lainsäädännön yhteydessä.

Julkishallinnon tilintarkastushan jää itse tämän lain ulkopuolelle. Kuitenkin lakiin on loppuvaiheessa otettu myös JHTT-tilintarkastajat mukaan. Nyt on kuitenkin niin, että yhteisön omistus ei ratkaise tilintarkastukselta vaadittavia edellytyksiä. Näin ollen voidaan ajatella, ettei ole perusteita sille, että julkiselle hallinnolle auktorisoidaan tilintarkastajat erikseen, näihin ei katsota voitavan soveltaa samoja keskeisimpiä tilintarkastajavelvoitteiden normeja kuin hyväksytyihin tilintarkastajiin. Tässä mielessä JHTT-tilintarkastus on otettu lakiin mukaan mainintana, mutta velvollisuudet koulutuksen, raportoinnin ja muun osalta, joita tilintarkastajilla on, jäävät kokonaan pois, koska niitä ei ole olemassa. Näin ollen olisi parempi, että työryhmä, joka työskentelee tämän piirissä, tekisi ensin työnsä, ja vasta sitten katsottaisiin lainsäädännössä eri julkishallinnon tilintarkastajien asema.

Myös tässä hallituksen esityksessä mielestäni hallinnon tarkastuksen määrittely olisi tehtävä tarkemmin, mitä olen lakiehdotuksessani edellyttänyt.

Aivan lopuksi tulen tilintarkastajien vahingonkorvausvelvollisuuteen. Tämähän on ajankohtainen asia yleensäkin tällä hetkellä, kun pankkien osalta käydään, lähinnä pankkien johdon ja johtokunnan osalta, oikeutta näissä asioissa, niin kuin pitää käydä. Johtokunnan osaltahan on kyse kollektiivisesta vastuusta. Se on ehkä hieman erilaista kuin yrityksen johdon vastuu. Mielestäni siltä osinkin, jotta tämä vastuu toimisi, vaadittaisiin ehkä tulevaisuudessa lainsäädäntömuutoksia.

Ammattitilintarkastajahan toimii ympäristössä, jossa kyse on erittäin suurista taloudellisista arvoista. Verrattuna yksittäisen tilintarkastajan omaan varallisuusasemaan ovat suuryrityksien taloudelliset arvot aina huomattavat. Yksittäisen tilintarkastajan korvausmahdollisuudet ovat tässä suhteessa pähkinöitä verrattuna siihen erittäin laajaan vastuuseen, minkä tiukalla laintulkinnalla voisi olettaa olevan. Mielestäni kuitenkin vastuukysymys on erittäin tärkeä. Jotta se toimisi, tilintarkastajien riski tulisi saattaa kohtuulliselle tasolle. Monissa maissa, kuten esimerkiksi Saksassa, vastuu on rajoitettu tiettyyn markkamäärään saakka, sellaiseen markkamäärään, että tämä vastuu voidaan myös vakuuttaa. Näin ollen kun esimerkiksi Suomessa vastuu voitaisiin rajoittaa ehkä muutamaa miljoonaa, joku muukin summa voi olla hyvä, ja se olisi vakuutettavissa, niin tilintarkastajien vastuu voisi käytännössä realisoitua ja toimia tiukalla ta-

valla, niin kuin sen tietysti osaltaan täytyykin toimia.

Arvoisa puhemies! Toivon, että talousvaliokunta käsitellessään tilintarkastuslakia ottaa huomioon ne käytännön toiminnan vaatimukset, joita tilintarkastustoiminnan kehittämiseksi Suomessa tässä nopeasti muuttuvassa talouselämässä on asetettu. On tärkeää, että ulkoinen valvonta toimii tehokkaasti, mutta on myös tärkeää, että vastuukysymykset on järjestetty niin, että oikeus ja kohtuus ja samalla tehokkuus säilyvät. Erityisesti toivon, että julkishallinnon tilintarkastajan rooli selvitetään rauhassa eikä tehdä tällaista keinotekoista lisäystä, niin kuin tähän lakiin nyt on tehty.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Joulukuussa annettu hallituksen esitys uudeksi tilintarkastuslaiksi ja siihen liittyen myös ed. Ala-Nissilän ja ed. Linnainmaan tekemät muutosehdotukset ovat sellaisinaan erinomaisen hyviä ja välttämättömiä. Tilintarkastuslainsäädäntöhän on aika paljolti vanhentunut eikä vastaa nykyajan vaatimuksia.

Haluan kuitenkin ed. Ala-Nissilälle tapani mukaan vähän syvältä kouraisten sanoa: Tämä tilintarkastuslainsäädännön uudistaminen samoin kuin nämä muutoksetkaan eivät muuta perusongelmaa, mikä on tilintarkastajien osalta. Ensimmäinen ongelma on se, että jokainen tilintarkastaja, käsitellään häntä sitten millä nimikkeellä hyvänsä, on oma yksilönsä. Toinen tekee työnsä hyvin, toinen huonosti. Perimmäinen ongelma tilintarkastajilla, joiden asema on hyvin tärkeä taloudellisen rikollisuudenkin estämiseksi, on se, että sellainen tilintarkastaja, joka tiedetään työssään tarkaksi ja lakia noudattavaksi, siis toisin sanoen puuttuu havaitsemiinsa ongelmiin ja puutteisiin, menettää tilintarkastustehtävänsä ja hänestä leviää sellainen maine, että häntä ei valita enää muihinkaan yhtiöihin, koska tiedetään, että tällainen tilintarkastaja helposti puuttuu yhtiön ja yhteisön taloudellisessa toiminnassa havaittuihin selviin rikollisiin toimintoihin. Tällainen tilintarkastaja valitettavasti menettää työnsä. Häntä ei enää valita. Tähän asiaan ei saada kyllä lailla korjausta. Sen vuoksi nämä ongelmat, jotka ovat olleet suomalaisessa yhteiskunnassa tältä osin, tulevat säilymään jatkossakin.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle olisin todennut, että meillä tilintarkastusta koskeva lain-

säädäntö pääsääntöisesti ei ole vanhentunut. Kuten totesin, tilintarkastusta koskevat lain säädökset ovat asianomaisissa yhteisölaeissa: meidän osakeyhtiölakimme on varsin tuore, osuuskuntalaki on tuore, säätiö- ja yhdistyslaitkin on uudistettu, joten nämä aineelliset tilintarkastusta koskevat säännökset ovat suurin piirtein ajan tasalla. Sen takia olisi ehkä riittänyt, niin kuin sanoin, tilintarkastajalaki tässä vaiheessa, koska ei kahteen kertaan kannata samoja asioita säätää, niin kuin tässä yleislaissa on tässä yhteydessä tehty.

Erikseen täytyy todeta toki se, että EU-direktiivit tilintarkastustoimen osalta edellyttävät meillä kyllä lainsäädännön muutosta. Ne käytännössä johtavat siihen, että maallikkotilintarkastajien osuus on poistumassa kaikkien suurimpien yhteisöjen osalta. Tällä asialla on puolensa, mutta EU-direktiivit tuntuvat meitä nyt tässäkin asiassa ohjaavan tiettyyn suuntaan.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Tähän aloitteeseen liittyvän lakiesityksen taustahan on ollut täällä monella tavalla meillä isossa salissa esillä mm. silloin, kun valtionyhtiöitten tappioita on käsitelty ja kun on käsitelty pankkitukea ja valtiontilintarkastajien kertomusta. On hyvä, että tämä lakiesitys on annettu, mutta ihmettelen ed. Ala-Nissilän lakialoitetta siinä mielessä, että jo nyt on tutkintouudistus meneillään ja useita uudenmuotoisia tutkintoja tilintarkastuspuolella on tehty. Se on kolmiosainen tutkinto, jossa on tekninen osa, tilintarkastusosa, osakeyhtiölain tuntemusta testaava osa ja tulostavoitteita mitaava osa. Olisi ehkä järkevää talousvaliokunnassa myös miettiä, pitäisikö KHT-tilintarkastajille samoin kuin JHTT-tilintarkastajille kehitellä yhteinen uusimuotoinen tutkinto, johon sisältyisi ei vain tällainen tekninen tilien tarkastus vaan myös julkisen puolen ja yhteiskunnallisen harkinnan ja tarkoituksenmukaisuuden osalta joku tuntemus.

Meillä on useita esimerkkejä yhtiöistä, joissa tilintarkastuskertomukset ja tilintarkastajien lausunnot ovat täysin puhtaita, ja menee muutama kuukausi, niin firma on nurin. Voidaan kysyä, onko tarkastus ollut liian teknisesti tehty eikä riittävän informatiivinen ja tästä johtuen sitten luottamusmiehet maallikkoina tavallaan ovat kokeneet saaneensa liian vähän tietoa tilintarkastajilta. Vastuukysymys on äärimmäisen tärkeä ja nyt, kun raamibudjetointi vielä lisääntyy ja kuntien uusi valtionosuusjärjestelmä lisää kunnallista harkintavaltaa, niin julkisen puolen

tilintarkastajien rooli ja siihen tähtäävä koulutus ovat äärimmäisen tärkeitä. Se pitäisi huomioida lakia käsiteltäessä.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Ed. Rengolle olisi todennut lähinnä pari asiaa: Varmasti on paikallaan keskustella siitä, että meillä olisi vain yksi tilintarkastustutkinto ja siihen suuntaan asiaa kehittää, mutta tässä on ongelma nimenomaan se, että tänne lakiin on otettu JHTT-tilintarkastajat tietyn oikeuksin, mutta niitten osalta puuttuvat kokonaan tästä lainsäädännöstä valvontakysymykset ja itse velvollisuudet, jotka on KHT- ja HTM-tilintarkastajien osalta järjestetty. Eikö olisi ollut parempi, että tämä asia olisi ensin valmisteltu myös JHTT-tilintarkastajien osalta ja vasta sitten lainsäädäntöä muutettu? Tässä mennään väärin päin nyt lainsäädännössä eteenpäin.

Ed. Aittooniemi: Rouva puhemies! Tilintarkastajien kirjanpidolliset taidot ovat useimmiten varsin korkealla tasolla. Sanoisin, että maaseudulta löytyy maanviljelijöitä, jotka kuntien tilintarkastuksessa ovat osoittautuneet ihan metsäoppihjalta paljon paremmiksi kuin jotkut hienoja kouluja käyneet tilintarkastajat.

Mutta ed. Renko mainitsi juuri tästä puhtaasta tilintarkastuskertomuksesta. Siinä on juuri se, että homma tehdään, mutta kun vastuuvollisten taholta sanotaan, että sinä et mene laittamaan tällaisia asioita tilintarkastuskertomukseen, silloin eivät myöskään hallitukset ja johtokunnat tule asiasta tietoisiksi. Tilintarkastajien suuri ongelma on se, että he ovat tietyllä tavalla vastuuvollisten rysässä ja liekanarussa ja siltä puolelta sanellaan, minkälaisen tilintarkastuskertomuksen annat. Jos menet antamaan sellaisen, jossa näkyy todellinen tilanne, niin taloudellinen tilanne kuin mahdollisesti epäillyt väärinkäytökset, silloin sinä olet helposti entinen tilintarkastaja etkä kelpaa enää muihinkaan firmoihin, koska sama tilanne saattaa tulla jossakin muuallakin. Mitähän mieltä ed. Ala-Nissilä on tällaisesta? Hänhän on tilintarkastusmiehiä. Onkohan tällaista riippuvuutta olemassa tilintarkastuspuolella, että sanotaan vastuuvollisten taholta, mitä kirjoitat kertomukseen? Jos muuta kirjoitat, saat lähteä käpyttelemään.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Toteaisin, että tähän liittyy nyt se tilanne, mikä on olemassa, kun valtionyhtiöitten yksityistämisestä kes-

kustellaan. Samalla on käynnistynyt keskustelu, kuka monopolisoi tilintarkastuksen, millä tutkinnolla se monopolisoidaan. Voidaan kysyä, että ehkä on näin, että ei kumpikaan olemassa olevista tutkinnoista palvele, vaan tarvitsisi asettaa uusi tutkintotaso, jossa ovat sekä yhteiskunnallinen harkinta ja tilitekninen vastuu että myös osakeyhtiölainsäädännön hallinta.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Keskuskauppakamari ja kauppakamarilaitos on ollut tässä auktorisoivana järjestönä. Mielestäni se on toiminut aika hyvin. En kannata tämän järjestelmän sosialisointia yhteiskunnan varaan yksinomaan, vaan näkisin, että riippumattoman kauppakamarilaitoksen pitäisi olla jatkossa myös mukana.

Mitä tulee kirjanpidolliseen asiantuntemukseen, niin poliisikunnan osalta, kun ed. Aittoniemi viittasi tilintarkastajiin, mielestäni on ollut usein ongelmana se, että talousrikoksia tutkittaessa tutkija ei ole oikein tiennyt, onko debetikkunan puolella vaiko ei. Tässä on ollut ongelmia. Nythän on tehty hyvää koulutusta ja on talousrikoksien tutkintaan lisätty resursseja. Totta kai kirjanpidon tuntemusta pitää olla, mutta täytyy muistaa se, että talouselämä, lainsäädäntö, kaikki monimutkaistuu. Siinä vaaditaan kyllä ammattitaitoa. Me olemme tänäkin eduskuntakautena, niin kuin tiedetään, uudistaneet kirjanpitolainsäädännön, me olemme uudistaneet yritysverolainsäädännön, me uudistamme tilintarkastuslainsäädäntöä, me olemme uudistaneet arvonlisäverolainsäädäntöä. Lainsäädäntö ja maailma muuttuvat niin nopeasti, että vaaditaan kyllä melkoista ammattitaitoa, jotta näissä kysymyksissä ollaan mukana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

11) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 5 laeiksi vammaistukilain 2 §:n ja kansaneläkelain 30 a §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Suomessa on arvioitu olevan noin 10 000 keliakiaa sairastavaa ihmistä, joista 5 000:lla sairaus on diagnosoitu vahvistettu. Tämä ohutsuolen sairaus aiheuttaa sen, että yleisimpiä kotimaisia, Suomessa viljeltäviä viljalajeja ei ruokavaliosta pysty käyttämään. Kun ulkomailta tuodaan näitä tuotteita, sopivia gluteenittomia viljoja, niin on arvioitu, että ruokavaliosta aiheutuvat ylimääräiset kustannukset ovat keskimäärin 480 markkaa kuukaudessa. Viime aikoina Suomesakin on pyritty aloittamaan keliakikoille sopivien tuotteiden viljely, mutta sitä tapahtuu vielä niin vähäisessä määrin, että se on jo yksi syy, mikä nostaa kustannuksia, vaikka niitä tuotettiin kotimaassakin.

On esitetty monenlaisia ratkaisuja. Yksi ratkaisu, mitä valtiovarainministeriölle on esitetty, on, että näistä ulkoa tuotavista viljalajeista ei perittäisi tulleja tai mitä maksuja niistä sitten onkin. Mutta tämä ei valtiovarainministeriölle ole sopinut. Minusta tällaisessa tapauksessa, kun nämä eivät ole kilpailleet minkään kotimaisen viljalajin kanssa ja kun kysymyksessä ovat nimenomaan sairauden hoitoon tarvittavat viljatuotteet, se olisi varmasti kaikkein yksinkertaisin ratkaisu.

Vammaispalvelulain mukaan kunnat voivat korvata myös ruokavaliosta aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia, ja näin tapahtuikin vammaispalvelulain voimaan tultua varsin monessa kunnassa, mutta vaihteluväli on ollut jotain 0 markasta 600 markkaan kuukaudessa. Espoo, rikas kunta, ei ole koskaan katsonut voivansa keliakikoille korvata ylimääräisiä ruokavaliokustannuksia. Oulussa taisi korvaus olla suurin, 600 markan luokkaa.

Tämä on tietysti johtanut erittäin epätasa-arvoiseen kohteluun keliakikkojen kohdalla riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Nyt kun lama on edennyt, juuri tämän tyyppiset etuudet ovat niitä, jotka ensimmäisenä on leikattu. Esimerkiksi Tampereen seudulla Tampereen kaupunki ensimmäisenä leikkasi, tai oliko se nyt ihan ensimmäinen vai ei, mutta joka tapauksessa Tampere maksoi 200 markkaa kuukaudessa ja enää ei makseta markkaakaan. Sama kehityslinja on ollut kautta linjan ainakin mitä Hämeen läänistä tiedän ja muualtakin maasta. En tiedä, maksetaanko näitä vielä joissakin kunnissa. Jos maksetaan, niin varmasti ne ovat uhanalaisia lähiaikoina, kun kunnat pyrkivät menoja karsimaan.

Vammaistukilain kautta voitaisiin myös työssä oleville henkilöille korvata ylimääräisiä kustannuksia, myös ruokavaliokustannuksia. Mutta vammaistuessa ja kansaneläkelain hoitotuessa on ehtona, että henkilön toimintakyky on alentunut, ja keliakian kohdalla tulkinta on se, että tämän sairauden johdosta keliakiaa sairastavien henkilöiden toimintakyky ei olekaan alentunut, ja sen vuoksi heille ei voida maksaa vammaistukea eikä kansaneläkelain mukaista hoitotukea. Tunnustetaan kyllä, että ruokavaliosta aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia.

Tässä on päinvastainen tilanne kuin diabeetikoilla, joiden katsotaan kyllä täyttävän tämän toimintakyvyn alentumisvaatimuksen. Sairaus aiheuttaa toimintakyvyn alenemisen, ja kun sitä hoitaa, niin toimintakykyä pystyy ylläpitämään. Mutta taas nykyisin diabeetikoilla katsotaan, että ruokavaliosta aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia, ja näin diabeetikot eivät yleensä kukaan saa vammaistukea eivätkä hoitotukea.

Sosiaalivaliokunta ja Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ovat useaan kertaan kiinnittäneet huomiota tähän ongelmaan. Samoin täällä eduskunnassa, kuten jo totesin, on esitetty veroratkaisuja. On tehty lukuisia kyselyjä, mutta asia ei ole edennyt. Kela ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat kyllä yhdessä pohtineet, miten tämä ongelma voitaisiin ratkaista, ja niillä on aivan hyvä ehdotus. Niiden ehdotus on se, minkä olen tähän lakipykälään kirjoittanut, että vammaistukilain 2 §:ää muutettaisiin niin, että keliakikoille voitaisiin maksaa vammaistukea.

Tässä yhteisessä ehdotuksessa ei ollut kansaneläkelain hoitotuen muutosta. Mielestäni se on välttämätön myös, koska osa keliakikoistakin on eläkeläisiä, ja sen vuoksi heillä on mahdollisuus saada ainoastaan hoitotukea, vammaistukeen heillä ei ole oikeutta. Näin ollen olen täydentänyt Kelassa ja STM:ssä valmisteltua pykälämuutosta siten, että olen tehnyt myös kansaneläkelain 30 a §:n muuttamisesta ehdotuksen, joka on täsmälleen saman sisältöinen kuin vammaistukilain 2 §:n muuttamisesitys, joka on otettu suoraan Kelan ja ministeriön neuvottelemasta ehdotuksesta.

Ainoa syy, minkä takia tämä asia ei ole edennyt, käsitykseni mukaan on ollut se, että valtiovarainministeriö ilmoittaa, että mitään menoja lisääviä esityksiä ei saa viedä eteenpäin. Näin tämä asia ei ole edennyt. Mielestäni kansalaisten yhdenvertaisuuden vuoksi ja nimenomaan keliakiaa sairastavien huomattavien ylimääräisten ruokavaliokustannusten vuoksi eduskunnan pi-

täisi huolehtia siitä, että keliakikot tulisivat korvausten piiriin. Oikeudenmukaisinta silloin olisi juuri ehdottamani vammaistukilain ja kansaneläkelain muuttaminen. Tässä poistuisi myös sekin ongelma, että riippuu kunnasta, missä sattuu asumaan, kuinka suuren etuuden saa.

Mielestäni tämä on sen tyyppinen ongelma, joka ilman muuta kuuluu valtakunnallisesti hoidettavaksi asiaksi. Toivon, että tämä lakialoite voisi edetä.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen on tehnyt hyvin tarpeellisen lakialoitteen. Meillä on toki muitakin ryhmiä, jotka tarvitsisivat erityiskohdelua, mutta keliakiaa sairastavien kohdalla ruokavalio, oikeanlainen vilja, on yhtä tärkeä kuin diabeetikolle insuliini. Kysymys ei pelkääntään ole elämisen laadusta vaan elintärkeästä asiasta. Se, että heille korvattaisiin erilaisen viljan ostamisesta seuraavat ylimääräiset kustannukset, on minusta hyvin kannatettavaa. Silloin poistuu sekin ikävä asia, että keliakiaa sairastavat ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa, jos he sattuvat asumaan kunnassa, jossa nämä kustannukset korvataan, ja toisessa kunnassa niitä ei korvata.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin olen muutamalla eduskuntakyselyllä menneinä vuosina puuttunut tähän asiaan. Ed. Stenius-Kaukonen on lakialoitteellaan konkretisoinut korjaus ehdotuksen juuri niin kuin pitääkin. Tässä on kysymys siitä, että keliakiapotilaiden toimeentuloa on jopa vaikeutettu huomattavilla lisäruokakustannuksilla. Juuri kuntien erilainen käytäntö varsinkin näinä aikoina on kärjistänyt erityisen paljon tilannetta. On selvää, ettei tätä voidakaan hoitaa kuntiin vetoamalla ja kuntien kautta, vaan tämä pitäisi lakisääteisesti hoitaa.

Olen myös tutustunut edustajan mainitsemaan selvitykseen ja odottanut, milloin sosiaali- ja terveysministeriöstä tulisi lakiesitys. Ikävää, jos tosiaan tilanne on se, että Viinaseen saapas polkaisee tämänkin pienen ryhmän edut maanraoon tässäkin asiassa.

Olemme tosiaan molemmat Kansaneläkelaitoksen valtuutettuina monta kertaa Kelassa tähän asiaan puuttuneet. Minusta pitäisi nyt todella paineita myös Kelan valtuutetuissa lisätä ja sitä kautta vaikuttaa sosiaali- ja terveysministeriöön ja hallitukseen, jotta asia vihdoin korjataan lakialoitteessa tarkoitetulla tavalla.

Toivoisin tietysti, että eduskunnassa yli ryhmien tunnustettaisiin tämän pienen, kohtuuttomasti kärsivän väestö- ja potilasryhmän tarpeet ja myös eduskunnan kautta luotaisiin hallitukselle paineita, jollei täällä saada lakialoitetta läpi, niin että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin. Nyt on tilaisuus. Asia on selvitetty hyvin perusteellisesti. Nyt on vain poliittisesta tahdosta, hyvästä tahdosta, kysymys.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Esitys on varmasti hyvä ja asiantuntemuksella tehty, kun ed. Stenius-Kaukonen on tässä nimineen mukana. Mutta kun tässä puhutaan viljatuotteista, hiukan ihmettelen sitä. Ehkä ed. Stenius-Kaukonen selvitti, minkälaisista viljatuotteista nyt on kysymys. Onko vallan erilaisesta viljatuotteesta, jota tuodaan kaukaisista maista, vai eurooppalaisesta? Kun nyt Euroopan unionia koskeva sopimus hyväksytään, niin meillähän nämä ongelmat poistuvat, kun viljaa alkaa tulla halvalla, myös ulkomaista viljaa.

Minulle jäi epäselväksi, onko vallan erikoisesta viljatuotteesta kysymys, joka ei ole lainkaan esimerkiksi Euroopan puitteissa normaaliviljelyksen alaisena. Se olisi ollut mukava tietää. Muuten esitys on joko liian aikaisessa tai liian myöhässä. Etten menisi pyhänseläksiksi ihan tyhjänä kotiin, olisi mukava kuulla asia, joka meni vähän ohi korvien.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen lakialoite on erittäin hyvä. Mielestäni tätä ei enää kannattaisi tämän eduskunnan aikana vitkuttaa, vaan hoitaa loppuun. Tämähän ei voi olla rahakysymys. Tämä on vain asiaan puuttumattomuuskysymys. Noin 10 000—20 000, lukumääräähän ei ihan tarkkaan tiedetä, ei tuo ihan valtavia menoja tämänkään lakimuutoksen myötä.

Totean kouluihmisenä, että lapset, jotka ovat keliakialapsia, vanhemmat usein jättävät leivättä, jos näin sanotaan, koska tšekäläinen leipä ei käy. Tiedämme, mikä on leivän merkitys peruseruoassa itse kullekin. Leivän puute näkyy veren heikkoutena ja suolistosairauksina. Yhteiskunnan kustannukset tulevat näiden oheissairauksien hoidossa paljon kalliimmaksi, kuin että hoidettaisiin peruseruoatarve, sopiva jauho, niille, jotka ovat jauhoallergisia. Tämähän on periaatteessa jauhoallergia, joka aiheuttaa suolistoheikkouden, ja silloin ei mikään ravintoaine tahdo sairautilassa imeytyä, mikä aiheuttaa yleisheik-

koutta. Yksipuolinen ravinto pitkällä jänneväli- lä kasvavalle lapselle on erittäin vaikea tila. Toivon, että tämä hoidetaan valiokunnassa läpi.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olenkin kerännyt lakialoitteeseen nimiä ennen kaikkea sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnasta. Melkein kaikki paikalla olleet allekirjoittivat aloitteen. Tämähän ei todella ole minun keksimäni, vaan kun olemme valtuutetuissa pyytäneet selvitystä, niin olemme selvityksen saaneet, ja suoraan sieltä olen tämän pykälän ottanut ja lisännyt vain kansaneläkelain hoitotuen. Hoitotuki on tietysti pienempi, se on 272 markkaa kuukaudessa, ja vammaistukilain alin korvaus on 407 markkaa kuukaudessa, joten tässä tietysti tulevat eriarvoiseen asemaan eläkeläiset ja työssä käyvät.

Ed. Aittoniemelle, jotta hänen ei tarvitsisi koko viikonloppua pohtia tätä, kerron, että tattari esimerkiksi on sellainen viljalaji, joka keliakikoille käy. Kai sitäkin voisi Suomessa viljellä, kuten sanoin, että nyt on aloitettu mutta se on pienimuotoista. En tarkkaan tiedä tattarin viljelyalueita, mutta Etahan ei koske maataloutta, eikä EU:kaan ole niin äkkiä tätä ongelmaa ratkaisemassa. Tähän pitäisi saada valiokunnassa ratkaisu aikaan. 25 miljoonaa markkaa korkeintaan olisi tämän kustannus.

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Minusta myös ed. Stenius-Kaukonen lakialoite on todella erinomainen ja mahdollisimman nopeasti tällä kaudella jo läpivietävä. Oli erittäin ilahduttavaa kuulla, että ed. Renko on myös sitä mieltä ja varmaan ryhmässään huolehtii siitä, että aloite tulee sielläkin puheeksi ja kyetään viemään läpi.

Kuten on tullut jo monta kertaa esille, tästä on tehty hyvin paljon kyselyjä ja toivomusaloitteita. Näyttää siltä, että todella mikään niistä ei ole oikeastaan saanut aikaiseksi minkäänlaista liikettä hallituksen piirissä. Ehkä tämä lakialoite nyt toivottavasti sen aiheuttaisi.

Ed. Aittoniemi ilmeisesti sai nyt jo selvyyttä siitä, minkälaisesta sairaudesta on kysymys, niin että siitä ei todella tarvitse sen enempää nyt selvittää. Mutta on minustakin hyvin kohtuutonta se, että keliakiapotilaat joutuvat käyttäessään tattaria tai riisiä tai hirssiä hankkimaan nämä tuotteensa hyvin paljon kalliimmalla hinnalla. Kun itse tein toivomusaloitetta, puutuin verotukselliseen kysymykseen ja myös siihen, että näiden tuotteiden hintoja voitaisiin alentaa nimenomaan keliakiasta kärsivälle ryhmälle, mut-

ta vastaus siihen oli, että se ei ole mitenkään mahdollista. Siinä mielessä tämä lakialoite, jos asia tätä kautta kyettäisiin hoitamaan, on todella erittäin hyvä. Myös pitäisi enemmän panostaa siihen, että olisi ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa, jolloin todella keliakiapotilaat kykenisivät hankkimaan sitä ruokaa, joka heille parhaiten soveltuu ja on heille välttämätön.

Ed. Vehkajoki: Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Stenius-Kaukonen esille ottama ongelma on olemassa ja on hyvin tärkeätä, että tällaiset kysymykset hoidetaan pois päiväjärjestyksestä. Mutta olisin halunnut alleviivata sitä seikkaa, että tämä herättää paljon laajempiakin kysymyksiä sen johdosta, että vammaispalvelulain kustannettaviin asioihin kuuluu paljon muitakin vammaisten kannalta hyvin tärkeitä asioita. Ne eivät ole niin elintärkeitä varmaan kuin mistä tässä on kysymys, mutta tämän tyyppinen ehdotus, jossa tavallaan palataan vähän siihen vanhaan aikaan, että sairausryhmittäin tehdään tällaisia ratkaisuja, on myös paluuta invalidihuollon aikaan. Silloin nähtiin, että vain valtio kykenee tämän hoitamaan.

Minusta pitäisi pohtia sitä, olemmeko luottaneet liikaa kuntiin, kun vammaispalvelulaki puitelakina aikaansaatiin. Lama on purkanut tämän lain merkityksen vammaisten kannalta melkein olemattomaksi. Tiedän esimerkkejä siitä, että jopa subjektiivisista oikeuksista, vaikka ne on laissa luettelut, on kunnissa laman aikana tingitty. Voidaan sanoa, että varmasti kuulovammaiselle esimerkiksi lupaus tulkkipalveluista on äärimmäisen tärkeä hänen elämänsä hyvinvoinnin ja sosiaalisen osallistumisensa kannalta.

Minä toivon, että tämä aloite aiheuttaisi vähän laajemmankin keskustelun siitä, miten vammaisten asiat turvataan tulevaisuudessa, kun vammaispalvelulaki näyttää näin torsioksi laman aikana jäävän.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Haluan myös lyhyesti olla kannattamassa tätä lakialoitetta, että sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa tämä ripeästi käsiteltäisiin. Nyt julkisuudessa on ollut aika yleisesti tiedossa, että eri allergiasairaudet viimeisten vuosien aikana ovat lisääntyneet valtavasti, on kysymyksessä sitten keliakia, maitoallergia tai muut sairaudet. Olisikin hyvin tärkeätä sosiaali- ja terveysministeriön tutkia, mistä tämä johtuu, koska mielestäni ennaltaehkäisy, oli sairaus mikä tahansa, on yhteiskunnalle paljon halvempaa.

Pidän tosiaan tätä esitystä tärkeänä, koska tänään olimme eduskunnan auditoriossa pohtimassa perusoikeusuudistusta, ja yhtenä kohtanaan on, että kansalaisia tulee kohdella samanarvoisina. Esimerkiksi tämä väestöryhmä jää tasavertaisuuden ulkopuolelle. Toivottavasti otettaisiin kaikki eri allergiamuodot käsittelyyn ja laajemmin pohdittaisiin, mistä nämä yleensä johtuvat. Mutta tämä aloite pitäisi ripeästi saada pois päiväjärjestyksestä.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Stenius-Kaukosen aloite lähtee siitä, että tavallaan rahalla korvataan se erityiskustannus, joka tästä syntyy. Itse kuitenkin näkisin mieluummin, että pyrittäisiin auttamaan henkilöitä niin, että he selviytyisivät tästä itse. Totta kai siihen jonkin verran ehkä tarvitaan lisää rahoitustakin, mutta minusta tämän päivän yhteiskunnan ehkä suurimpia ongelmia on se, että me olemme tavallaan nuoristamme tekemässä uusavuttomia ihmisiä, jotka eivät selviydy tällaisesta erityistilanteesta. Siihen puoleen pitäisi kiinnittää enemmän huomiota eikä pelkästään siihen, että me jaamme vain rahaa ja koemme, että sen jälkeen on hyvä olla. Kyllä tällaisissa tapauksissa, niin kuin tämäkin sairaus on, kysymys on siitä, että siihen sairastuneilla pitää olla itsellään valmiudet valmistaa sopivia tuotteita, jos ei niitä ole ja useinkaan niitä ei ole mahdollista ainakaan yhtä edullisesti saada muuten. Korostaisin valmiuksien antamista tällaisesta tilanteesta selviämiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon:

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 (MP 4/1993 vp)

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 (MP 5/1993 vp)

14) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 318/1993 vp)

15) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 328/1993)

16) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3 (HE 327/1993 vp)

Ensimäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 11.55.

Täysistunto lopetetaan kello 13.46.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen